

a hős a hősnő és a szerző

Válogatás a Ludwig Múzeum gyűjteményéből
2012. július 6. – október 23.

Hol vannak, vagy hová tűntek a hősök? Azok, akiket a XIX. századi regényekből olyan jól ismerünk, akik a romantikus történetekben nehéz körülmények és megpróbáltatások közepette is fennmaradnak, sőt, diadalmasodnak. Talán ők azok a katonák (is), akiket Pete Seeger 1960-as évek eleji szerzeménye megénekel, és akik a temetőben végezték hősi életüket. Manapság már az irodalmi művek tárgyalásánál sem igazán használjuk a „hős” megnevezést, sokkal inkább szereplőkről beszélünk. Ebből a szempontból érdekes az a már-már nosztalgikus felhang, melyet az Európa Kiadó száma sugall, hogy a moziban még vannak igazi hősök. Talán nem teljesen véletlen a hős előfordulásának a helyszíne, mivel a hős létezése előfeltételezi egyfajta, hagyományos értelemben vett történet meglétét. És ezeket a történeteket manapság kevésbé a regényekben, mint inkább a filmekben találjuk meg.

Ha az elbeszélés szempontjából nézzük, ezek az „igazi” hősök jelennek meg a hagyományos történetek központi alakjaiként. Szerepüket nehéz egzakt módon definiálni, de közös jellemzőjük, hogy ők azok, akiknek a külső és belső tulajdonságairól a legtöbbet tudunk meg a történet folyamán, melyben egyébként is gyakran bukkannak fel, ráadásul sokszor a dramaturgiailag fontos pillanatokban. A hős olyan szereplő, aki a legtöbb karakterrel kapcsolatban áll, és bizonyos funkciók – pl. az ellenfelek legyőzése, az árulók leleplezése – leginkább hozzá köthető.

A XX. századi művészetben ez a definíció azonban erősen felborult és megkérdőjeleződött. Elsősorban azzal, hogy a művekben megjelennek az anti-hősök, akik létükkel – ha nem is minden egyes elemében, de – a hős romantikus elképzelését tagadják. Azt a hőst, aki minden akadály és kisebbségi „kijárat”-szertől nehézség, illetve „bukás” ellenére a történet végén győzedelmeskedik. Az anti-hősök egyáltalán nem különlegesek, hanem éppen életük, tulajdonságaik és cselekedeteik hétköznapisága révén válnak főszereplővé.

A hős definíciójának ezen átalakulására nemcsak az anti-hősök – részben a társadalmi-gazdasági átalakulásokkal indokolható – megjelenése, hanem a társadalmi szerkezetben lejárató változások is hatottak. A XX. században ennek egyik legfontosabb szegmense a nők helyzetében bekövetkezett óriási fordulatként ragadható meg. A klasszikus történetek túlnyomó többségében a női szereplők nem önálló, független lényként, hanem leginkább a férfiakkal való – általában családi, érzelmi jellegű – kapcsolatokban jelennek meg, a hősnő pedig kifejezetten a hős szerepkörét. Fontos azonban, hogy az 1970-es évektől kezdve az a tendencia folyamatosan átalakulásban van, és egyre gyakrabban jelennek meg olyan női szereplők az irodalomban és a filmekben, akik „saját jogon” válnak ezen művek központi alakjaivá.

Beóthy Balázs – Németh Hajnal: Néhol Hajnal, Bárból Balázs
Near Hajnal, Beside Balázs I-IV, 1997–1999
Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum

A műalkotásokban megjelenő szereplők azonban sohasem önmaguktól keletkeznek. Létezésük feltételez egy szerzőt, aki megalkotja és „működte” őket. Ha igaz, hogy mind a hős, mind pedig a hősnő alakja és funkciója radikális változásokon ment keresztül az utóbbi 150-200 évben, akkor ez a szerzőre talán még inkább vonatkozik. Ha a szerzőt funkciója szempontjából kiegészítjük meg definiáljuk, akkor ő az, aki egy adott műben felügyeli és szabályozza azokat a helyzeteket, amelyekben a kulturális szubjektumok tevékenykedhetnek, valamint ő az, aki koherens kulturális egységű formál különféle diszkurzív tevékenységeket (Michel Foucault). Ebből a szempontból válik az „autor” autoritássá.

A kiállítás ezek a felvetések a képzőművészet speciális nézőpontjából kerülnek bemutatásra, kiindulópontként a művész kettős szerepével. Ezen sajátos dialektika szerint a művész gyakran egyszerre létrehozója és főszerzője is saját műveinek. A különféle szerep-feladatok sokféle lehetséges viszonyulást eredményeznek: a művész kerülhet a mágius erővel felruházott

alkotó, a szenvedő emberi lény, a társadalmi szerepében elfogadott férfi, illetve nő, vagy akár a társadalmat kritikusan, olykor ironiával szemlélő tervező szerepbe. Néha mindezt egy személyes nézőpontból megjelenítve tárják a nézők elé az alkotók, máskor meg szinte társadalmi viziót kínálnak számunkra. Néha távolságtartással tekintenek témájukra, máskor meg személyes érintettséggel. A kiállítás ezen különböző művészi pozíciókat és stratégiákat kívánja bemutatni a Ludwig Múzeum gyűjteményének emblematis, illetve kevésbé ismert műveinek, valamint legújabb szerzeményeinek segítségével.

Timár Katalin

Felhasznált irodalom:
Mikhail Bakhtin: *Author and Hero in Aesthetic Activity*, in: *Art and Answerability*, Univ. of Texas Press, 1990
Mieke Bal: *Narratology*, 2nd edition, Univ. of Toronto Press, 1997
Wayne Booth: *The Rhetoric of Fiction*, The Univ. of Chicago, 1961
Jonathan Culler: *Structuralist Poetics*, Cornell Univ. Press, 1975
eds. Frank Lentricchia and Thomas McLaughlin: *Critical Terms for Literary Studies*, 2nd edition, The Univ. of Chicago Press, 1990
Shlomith Rimmon-Kenan: *Narrative Fiction*, Methuen & Co. Ltd, 1983

Andy Warhol: *Singie, Zihu (ételár)*, 1964. Az aacheni Peter und Irene Ludwig Stiftung adományára, 1989. • Donated by the Peter und Irene Ludwig Stiftung, Aachen, 1989

the hero the heroine and the author a hős a hősnő és a szerző

MŰZEUMPEDAGÓGIAI PROGRAMOK MUSEUM EDUCATION PROGRAMS

Egy igazi hős • Tematikus foglalkozás
Nem vitás, ma mást jelent hősként lenni, mint a korábbi évszázadokban, ugyanakkor ma sem veszítették el a népszerűségüket és érvényességüket azok a történetek, amelyek olyan nőkről és férfiakról szólnak, akik képesek felülemelkedni a félelmeken, s bátran, méltósággal és nélkül kockáztatják az életüket a másikért vagy egy nagyobb a közösségért.
A programon megvizsgáljuk, hogy jelenik meg a hős, a hősiesség a kortárs művészet alkotásokban, miközben a résztvevő diákok maguk is megformálják - szóban és rajzban: az igazi hóst.
A foglalkozást általános és középiskolai csoportok számára ajánljuk. Szeptembertől bejelentkezés alapján.
Programjegy: 600Ft/fő

CSALÁDI PROGRAMOK

Családi délelőtt • Kreatív foglalkozások szombati délelőtről.
Szeptember 15-én, 22-én, 29-én és október 6-án, 10.30–12.30 között.
Programjegy: 600 Ft/fő.
Integrált családi délelőtt • Kiállítás látogatás és alkotó foglalkozás megértési nehézséggel élő (Down szindrómás, autista, oxigénhiánnyal született stb.) óvodás, alsó tagozatos gyermekek és szüleik, kísérőik részére.
Szeptember 22-én és október 6-án, 10.30–12.30 között.
Programjegy: 600Ft/fő

KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK

Tea – jó társaságban, nyugdíjas csoportoknak
Különleges múzeumi séta az idősebb korosztály számára, finom teával és izgalmas beszélgetésekkel.
Júniusban és szeptemberben szerdánként 10.00 és 12.00 óra között. (Igény szerint más időpont is választható.)
Szervezett nyugdíjas csoportok előzetes bejelentkezését várjuk!
Programjegy: 300 Ft/fő.
Múzeumpedagógiai programok
Kapcsolat • muzeumpedagogia@ludwigmuseum.hu • +36 1 555 3477

TÁRLATVEZETÉSEK • GUIDED TOURS

Rendszeres tárlatvezetések
2012. július 8. – október 21., vasárnaponként 16.00 órakor.
A kiállításra szóló belépőjeggel ingyenes. Minimális létszám: 10 fő.
Kérjük, előre jelezze részvételi szándékát, legkésőbb a vezetést megelőző napon 15.00 óráig a honlapunkon, a tárlatvezetés menüpont alatt!
Exkluzív tárlatvezetések
SZABÓ Réka (Tünet Együttes): szeptember 23., vasárnap, 16 óra
PARTI NAGY Lajos, író: október 14., vasárnap, 16 óra
A kiállításra szóló belépőjeggel ingyenes.
Csoportos és egyéni tárlatvezetések
Információ és jelentkezés:
tárlatvezetes@ludwigmuseum.hu • +36 1 555 3433
Előzetes bejelentkezés szükséges.
A magyar nyelvű tárlatvezetés díja:
10 fő alatti csoportok számára • a belépőjegy felül 6 500 Ft / csoport
10 fő feletti csoportok számára • a belépőjegy felül 600 Ft / fő
Group and Individual Guided Tours • To book and for information, please contact us at guidedtour@ludwigmuseum.hu • +36 1 555 3433 • Pre-booking is needed.
Group rates for Guided tours in foreign language (English or German): For groups under 10 people 7 500 HUF / group, in addition to the Museum's admission fee. For groups of 10 or more people 600 HUF / person, in addition to the Museum's admission fee.

LUDWIG MŰZEUM Kortárs Művészeti Múzeum
Museum of Contemporary Art
www.ludwigmuseum.hu
Művészetek Palotája • Palace of Arts
1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel: +36 1 555 3444 • info@ludwigmuseum.hu
facebook.com/ludwigmuseum

the hero the heroine and the author

From the Collection of the Ludwig Museum
July 6 – October 23, 2012

Where have all the heroes gone? Where are the heroes that we came to know so well from the 19th-century novels? The heroes of romantic narratives, who persevere and even triumph under dire circumstances and in the midst of tribulations. They may (as well) be the soldiers of Pete Seeger's lyrics from the early 1960s, who end their heroic lives in the graveyard. The word 'hero' is outdated; even when discussing literature, we tend to speak of characters instead of heroes. In this regard, one may be

Rosemarie Trockel: *Öröm* • Joy, 1988
Az aacheni Peter und Irene Ludwig Stiftung letéje • Long-term loan from the Peter und Irene Ludwig Stiftung, Aachen

Kurátor • Curated by TIMÁR Katalin
Kutatás • Research assistants BARKÓCZI Flóra, ÜVEGES Krisztina
Kiállítás design • Exhibition design KORONCZI Endre
Külön köszönet • Special thanks to SZÜCS Tibor és a Dekorátor Iskola, Budapest

Alfred Hrdlicka: *Férfi torzó* • Male Torso, 1954–1962
Az aacheni Peter und Irene Ludwig Stiftung letéje • Long-term loan from the Peter und Irene Ludwig Stiftung, Aachen

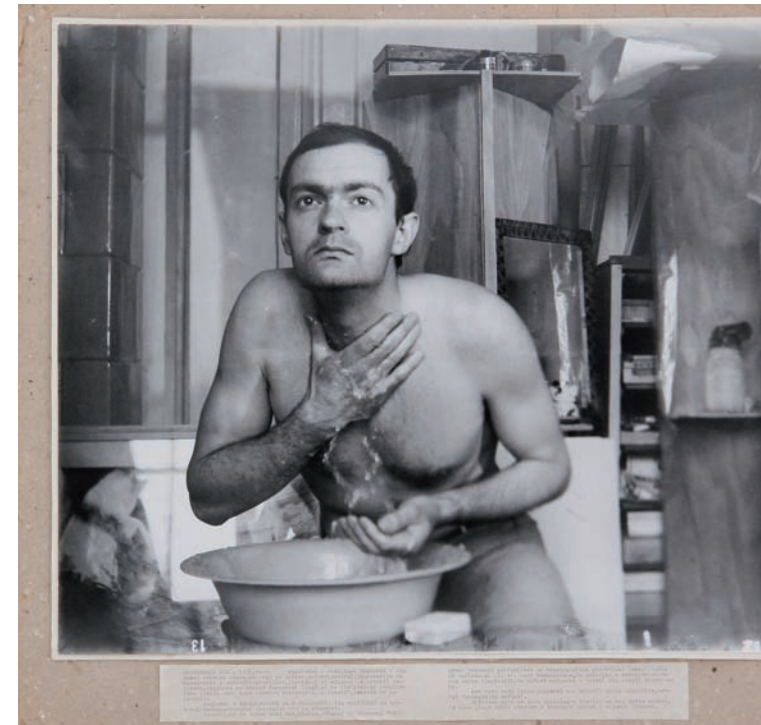
Könyvtár • Library

A kiállításához kapcsolódó kiadványok olvashatók a Ludwig Múzeum 2. emeleti könyvtárában. • Publications connected to the exhibition can be consulted in the museum library on the second floor.
Nyitva szerda-péntek, 11.00–18.00, szombaton, 14.00–18.00
Open Wednesday-Friday 11.00–18.00, Saturday 14.00–18.00
Nyári szünet 2012. 07. 16. – 2012. 08. 28.
Summer Break July 16 – August 28, 2012

Katalógus

A kiállítást a 2010. december elején megjelent, a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum teljes gyűjteményét bemutató katalógus kíséri, amely a 3. emeleti Ludwig Museum Shopban megvásárolható.
A kötet bevezető tanulmánya eredeti dokumentumokra és a szereplők visszaemlékezéseire alapozva mutatja be a Múzeum történetét a rendszerváltozást megelőző évektől kezdve 2008-ig. A katalógus második részét a gyűjtemény mintegy százhetven válogatott műtárgyának reprodukciói alkotják, lehetővé téve, hogy a nagyközönség megismerhesse a Múzeum gyűjteményének kiemelkedő darabjait. A harmadik rész a tudományos kutatást hivatott segíteni a teljes műtárgyanyagot felsoroló index publikálásával a kötet végén, amely a művek adatait és színes reprodukcióit közli.
Szerkesztették: Bencsik Barnabás, Szépess Krisztina, Bálványos Anna, Székely Katalin, Kürti Emese, Székely Miklós.
Magyar nyelven, 347 oldal, színes, puhafedeles, 3.900 Ft

Catalogue
The exhibition is accompanied by the official catalogue of the Ludwig Museum's Collection, edited by Barnabás Bencsik, Krisztina Szépess, Anna Bálványos, Katalin Székely, Emese Kürti, Miklós Székely, published in 2010, which is available at the Ludwig Museum Shop on the third floor.
Hungarian, 347 pages, colour, paperback, 3.900 HUF
Ludwig Museum Shop
Nyitva a múzeum 3. emeletén, kedd-vasárnap: 10.00–20.00, hétfőn zárva.
Open on the third floor of the museum until September 30, 2012
Tuesday-Sunday: 10.00–20.00, Closed on Mondays

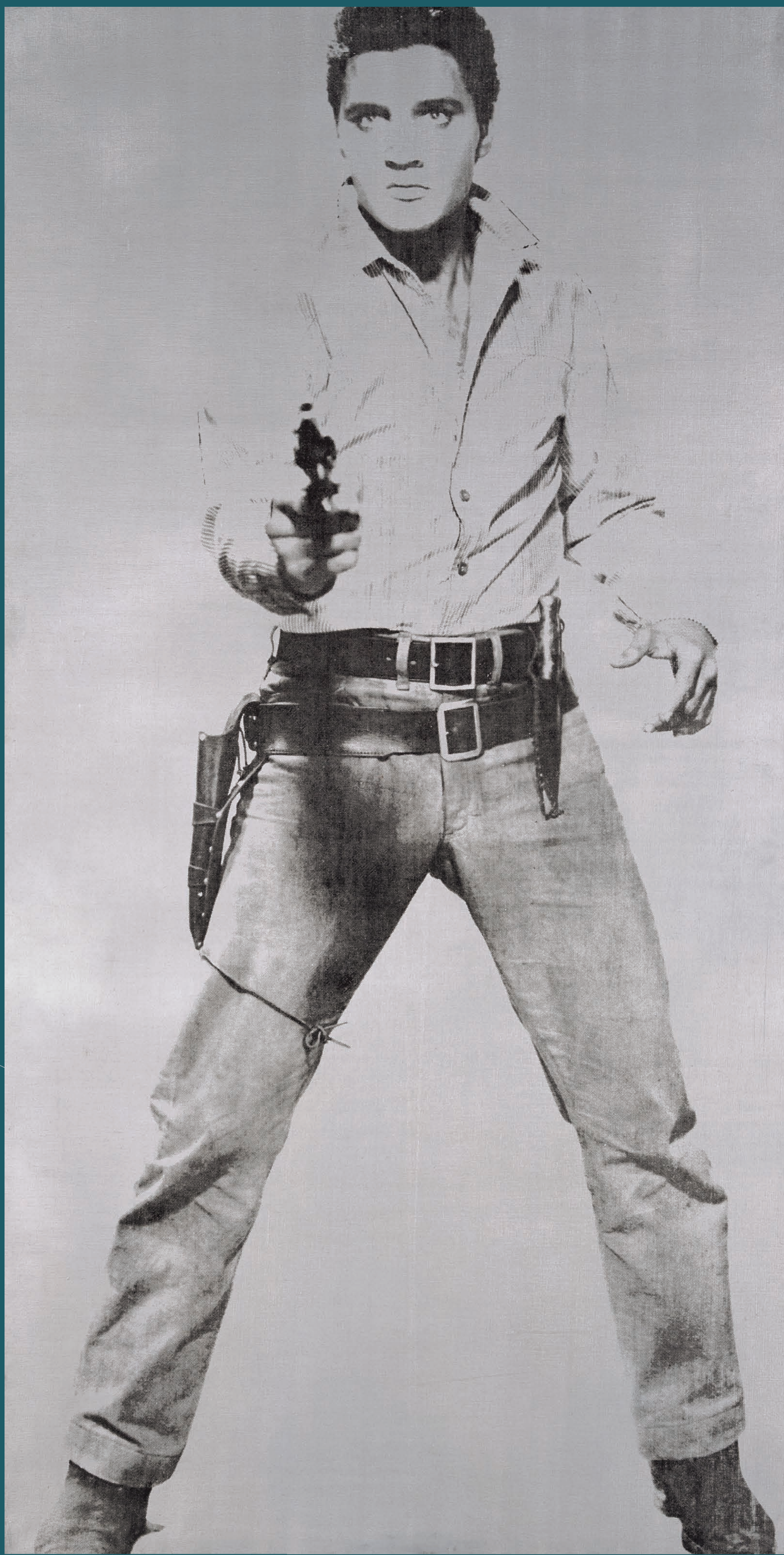
Ion Grigorescu: *Mosakodás* • Washing, 1976
Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum

A kiállítás nyitva • Opening Hours of the Exhibition
2012. július 6. – október 23. • July 6 – October 23, 2012
kedd-vasárnap: 11.00–18.00 • hétfőn zárva
Tuesday-Sunday: 11.00–18.00 • Closed on Mondays

A kiállítás megvalósítását támogatták
The exhibition has been realized with support of

Minden mű • all works: foto • photo: Rosta József

a hős a hősnő és a szerző

the hero the heroine and the author

Válogatás a Ludwig Múzeum gyűjteményéből
From the Collection of the Ludwig Museum
2012.07.06. – 2012.10.23.

LUDWIG MÚZEUM
Kortárs Művészeti Múzeum
Museum of Contemporary Art
www.ludwigmuseum.hu